

PAREMPAA TYÖTÄ

**Vasemmistoliiton
10 keinoa työllisyyden ja
työelämän parantamiseksi**

Johdanto	3
1 Työn pitää kannattaa aina – vahvistetaan osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn kannusteita	4
2 Ei töihin kipeänä – oikeistohallituksen sairaussakolle on oikeudenmukaisempi vaihtoehto	5
3 Helpotetaan ensimmäisen työntekijän palkkaamista	5
4 Palautetaan aikuiskoulutustuki ja vahvistetaan koko väestön osaamistasoa	6
5 Lisää valtaa työntekijöille.....	6
6 Vahvistetaan mielenterveyden tukea työelämässä	7
7 Lisätään kohtuuhintaista asumista ja vastataan rakennusalan kriisiin	7
8 Uudistetaan TE-palveluita vastaamaan yksilöiden tarpeita	8
9 Osatyökykyisille ja vammaisille oikeus palkkatyöhön	8
10 Edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja kotoutumista sekä torjutaan ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä.....	9

JOHDANTO

Suomen kokoaikaiseksi muutettu työllisyysaste nousi edellisellä hallituskaudella ennätystasolle ja muiden Pohjoismaiden ohi. Kun oikeistohallitus nousi valtaan, se lupasi 100 000 uutta työpaikkaa, mutta todellisuudessa työttömien määrä on kasvanut jo kymmenillä tuhansilla.

Pidempiaikainen ongelma Suomessa on ollut työn tuottavuuden heikko kehitys. Kun oikeisto uskoo työn tuottavuuden parantuvan palkkoja ja työehtoja polkemalla, vasemmisto haluaa panostaa osaamiseen, työkykyyn, tutkimukseen, innovaatioihin ja uusiin työpaikoihin luovaan elinkeinopolitiikkaan. Suomen on valittava haluaako se kilpailla työvoima hinnalla vai osaamisella ja laadulla.

Vasemmistoliitto ei usko sosiaaliturvaleikkauksiin työllisyyden ihmelääkkeenä.

Pohjoismaissa on pitkään kyetty yhdistämään maailman vahvimmat sosiaaliturvajärjestelmät maailman korkeimpiin työllisyysasteisiin. Kun oikeistohallitus keskittyy kurittamaan työttömiä ja heikentämään työntekijöiden asemaa, se unohtaa työllistymisen todelliset esteet, kuten riittävän osaamisen ja työkyvyn.

Vasemmistoliitto haluaa työttömyyskriisin tilalle parempaa työtä. Tämä edellyttää huomion siirtämistä pelkästä työllisyysasteesta myös työelämän laatuun, riittävään palkkukseen ja työhyvinvointiin. Reilu työelämä tarkoittaa parempaa tuottavuutta, pidempiä työuria ja työntekijöiden mahdollisuutta kehittää omaa osaamistaan. Hyvinvoivat työntekijät eivät ole Suomen kilpailukyvyn ongelma, vaan sen välttämätön edellytys.

1

TYÖN PITÄÄ KANNATTA AINA – VAHVISTETAAN OSA-AIKAISEN JA LYHYTKESTOISEN TYÖN KANNUSTEITA

Vaikka oikeistohallitus mainostaa sosiaaliturvaleikkauksiaan ”työllisyystoimina”, tosiasiallisesti hallituksen toimet ovat heikentäneet osa-aikaisen, lyhytkestoisen ja myös pienipalkkaisen kokoaikatyön kannusteita. Kelan tilastojen mukaan yksin asuvalle henkilölle työllistyminen alle 2150 euron kuukausipalkalla on nyt vähemmän kannattavaa kuin aiemmin. Yksinhuoltajilla kannusteet ovat heikentyneet jopa 2700 euron kuukausipalkkaan asti.

Tämä johtuu erityisesti työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosan poistamisesta sekä muista mittavista asumistukileikkauksista. Suojaosien tarkoitus on ollut kannustaa työttömiä vastaanottamaan myös lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä ilman, että tuet leikkaantuisivat merkittävästi.

Tutkimusten perusteella suojaosat eivät ole myöskään vähentäneet kokopäiväisen työn määrää.

Suojaosien lakkauttaminen perustuikin täysin virheelliselle analyysille, jonka mukaan osa-aikatyön tekeminen tai siirtyminen kokoajatöihin olisi lähtökohtaisesti oma valinta. Suomessa kuitenkin tehdään valtavasti vastentahtoista osa-aikatyötä jatoisaalta monien terveys tai elämäntilanne ei mahdollista kokoaikatyötä.

Vasemmistoliitto palauttaisi työttömyysturvan suojaosan ja korottaisi sen 500 euroon. Myös yleisen asumistuen suojaosa eli työtulovähennys tulisi palauttaa. Samalla byrokraattista sosiaaliturvajärjestelmäämme tulee kehittää kohti perustuloa, jotta työ kannattaa työn teon muodosta ja elämäntilanteesta riippumatta.

2 EI TÖIHIN KIPEÄNÄ – OIKEISTO- HALLITUKSEN SAIRAUSSAKOLLE ON OIKEUDENMUKAISEMPI VAIHTOEHTO

Vasemmistoliitto ei hyväksy Orpon hallituksen valmistelemaa ensimmäisen sairauspoissaolon palkattomuutta, joka aiheuttaa turhaa vastakkainasettelua työntekijöiden ja työnantajien välillä, heikentää työntekijöiden toimeentuloa ja voi jopa lisätä sairauspoissaolojen määrää kun töihin tullaan sairaana. Suomalaisen työelämän kehittäminen edellyttää luottamuksen vahvistamista, kun taas hallitus sääntelee työelämää siitä lähtökohdasta, että jokainen työntekijä on potentiaalinen pinnari.

Niin sanotun sairaussakon sijasta Kela voisi korvata työntekijän sairastumisesta aiheutuvat kulut työnantajalle jo kolmen sairauspäivän jälkeen nykyisen kymmenen sijasta. Tämä voitaisiin rahoittaa tekemällä maltillinen korotus työnantajan sairausvakuutusmaksuun, jolloin suuret työnantajat rahoittaisivat nykyistä suuremman osan sairastamisen kuluista ja pienet työnantajat hyötyisivät tästä. Työnantajien omavastuupäivien vähentäminen madaltaisi myös kynnystä ensimmäisen tai ensimmäisten työntekijöiden rekrytointiin.

3 HELPOTETAAN ENSIMMÄISEN TYÖNTEKIJÄN PALKKAAMISTA

Kynnys ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen on yrittäjille usein liian korkea. Vaikka yrittäjällä voi olla paljon töitä, joita hän ei ehdi tai osaa hoitaa itse, on työntekijän palkkaaminen iso taloudellinen riski. Jos yrityksen kasvu jääkin vajaaksi, työntekijän työllistäminen ei maksa itseään takaisin. Työllistämiseen liittyy myös byrokratiaa, jonka opetteleminen on vaativaa ja vie niin ikään oman aikansa.

Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on yksi ratkaisevista vaiheista siinä, että

mikroyritys voi kehittyä suuremmaksi. Tästä syystä työnantajakustannuksia tulisi huojentaa ensimmäistä työntekijää palkatessa. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi porrastamalla työnantajamaksuja yrityksen liikevaihdon mukaan.

Vaihtoehtoinen ratkaisu voisi olla määräaikainen vapautus työnantajamaksuista tai osasta niitä, jotta yrityksellä olisi paremmat edellytykset saada toiminta käyntiin ensimmäisen työntekijän kanssa.

4

PALAUTETAAN AIKUISKOULUTUSTUKI JA VAHVISTETAAN KOKO VÄESTÖN OSAAMISTASOA

Koulutuspolitiikka on tärkeintä työllisyyspolitiikkaa. Pelkän perusasteen varassa olevien työllisyysaste on ollut pitkään alle 50 prosenttia ja koulutustasolla on koko ajan vahvempi korrelaatio niin työllisyyden kuin työn tuottavuuden kanssa. Nopean teknologisen kehityksen oloissa myös elinikäinen oppiminen on tärkeämpää kuin koskaan. Sen sijaan, että oikeistohallitus vastaisi tähän haasteeseen, se on lakkauttanut aikuiskoulutustuen.

Vasemmistoliitto lupaa palauttaa aikuiskoulutustuen, kun puolue on seuraavan kerran hallitusvastuussa.

Aikuiskoulutustuen kohdentamista voidaan parantaa esimerkiksi lieventämällä työhistoriaedellytystä pelkän peruskoulun varassa olevilta tai työvoimapula-alalle opiskelevilta työntekijöiltä.

Työttömien opiskelukiello on purettava ja oman osaamisen kehittäminen työttömäksi jäädessä on mahdollistettava ilman turhaa byrokratiaa. Korkeakoulujen aloituspaikkoja on lisättävä ja oppimisen tukea vahvistettava kaikilla koulutusasteilla. Ammatilliseen koulutukseen suunnatut leikkaukset tulee perua.

5

LISÄÄ VALTAA TYÖNTEKIJÖILLE

Työn tuottavuus ei lisäännä työntekijöitä kyykyttämällä, vaan ottamalla työntekijät mukaan päätöksentekoon työpaikoilla pohjoismaisen käytännön mukaisesti. Työntekijät ovat usein parhaita asiantuntijoita prosessien ja toimintatapojen kehittämisen suhteen.

Kun ruotsalaista työelämää aiemmin pilkallisesti luonnehdittiin loputtomaksi ”diskuteeraamiseksi”, on tämä malli osoittanut vahvuutensa verrattuna ”management by perkele” -kulttuuriin, jonka varaan oikeistohallitus nyt rakentaa politiikkaansa.

Ruotsissa kaikissa yli 25 työntekijän yrityksissä on palkansaajien edustus hallinnossa ja myös henkilöstön edustajien tiedonsaantioikeus on vahvempi kuin Suomessa. Tanskassa ja Norjassa henkilöstöllä oikeus valita yrityksen hallitukseen jopa kolmannes sen jäsenistä.

Henkilöstöedustusta tulee myös Suomessa vahvistaa pohjoismaisten esimerkkien pohjalta ja päätökset tästä on tehtävä viimeistään hallituksen puoliväliriihessä. Julkisen sektorin organisaatioiden on toimittava työpaikkademokratian edelläkävijöinä ja edistettävä esimerkiksi osallistuvan työvuorosuunnittelun kaltaisia käytäntöjä.

Ruotsissa työntekijöiden asemaa vahvistaa myös työntekijöiden tulkintaoikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että ristiriitatilanteissa asia tulkitaan työntekijän edun mukaisesti, kunnes riita on ratkaistu tuomioistuimessa. Suomessa riitatilanteessa asia tulkitaan työnantajan edun mukaisesti, kunnes oikeudellinen ratkaisu on saatu. Ruotsin malliin siirtymällä pystyttäisiin estämään esimerkiksi muutostilanteissa työehtojen yksipuoliset heikennykset.

6

VAHVISTETAAN MIELEN- TERVEYDEN TUKEA TYÖELÄMÄSSÄ

Mielenterveyden sairaudet ovat yleisin (55%) työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy. Mielenterveyskriisiin vastaaminen on välttämätöntä työurien pidentämiseksi ja työllisyyden vahvistamiseksi.

Vasemmistoliitto on esittänyt vaihtoehtobudjetissaan 50 miljoonan euron lisäpanostusta mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen, minkä lisäksi toimia tarvitaan myös työelämässä.

Edellisellä hallituskaudella toteutetun työelämän mielenterveysohjelman

toimintamallit on saatava laajennettua kaikille suomalaisille työpaikoille. Työpaikkojen on panostettava mielen-terveyden ennaltaehkäisevään tukeen, työyhteisön hyvinvointiin ja sujuvaan työterveysyhteistyöhön.

Mielenterveyden häiriöistä kärsivien työllistymistä edistävää IPS-toimintamallia tulee laajentaa ja vakiinnuttaa se valtakunnalliseksi. IPS-työhönvalmennus on tutkitusti tehokas palvelu, johon osallistuneista 49 prosenttia on työllistynyt valmennuksen aikana avoimille työmarkkinoille palkkatyösuhteeseen.

7

LISÄTÄÄN KOHTUUHINTAISTA ASUMISTA JA VASTATAAN RAKENNUSALAN KRIISIIN

Kohtuuhintainen asuminen on turvattava koko maassa. Asumisen hinta on merkittävä työllisyyspoliittinen kysymys, sillä se vaikeuttaa alueellista liikkuvuutta ja työn vastaanottamista etenkin kasvukeskuksissa.

Oikeistohallituksen politiikka on ainoastaan pahentanut tilannetta: hädät ovat lisääntyneet merkittävästi ja pienituloiset työssäkäyvät näkyvät jo uutena ryhmänä asunnottomia tukevissa palveluissa. Samalla rakennusala on syvässä ahdingossa.

Vasemmistoliitto tukisi rakennusalan toipumista ja lisäisi kohtuuhintaisia asuntoja. Julkisrahoitteista uudis- ja korjausrakentamista tulisi lisätä ja ARA:n valtuuksia kasvattaa. Lisäksi esitämme 100 miljoonan euron kertaluonteista

investointitukipakettia rakennusalan tukemiseksi.

Vasemmistoliitto peruisi ARA:n siirtämisen itsenäisestä virastosta ympäristöministeriön alaisuuteen ja säilyttäisi valtion asuntorahaston sen sijaan, että rahasto sulautetaan valtion budjettitalouteen. Näin varmistettaisiin ARA:n mahdollisuudet laittaa valtion tukemaa asuntotuotantoa liikkeelle suhdannepoliittisesta näkökulmasta.

Myös erityisryhmien investointitukiin tehtävät leikkaukset tulisi perua riittävän opiskelija-asuntotuotannon ja sekä muille erityisryhmille, kuten vanhuksille ja vammaisille ihmisille, suunnatun asuntotuotannon riittävyyden varmistamiseksi. Asumisoikeusasuntoja tulisi rakentaa myös tulevaisuudessa.

8

UUDISTETAAN TE-PALVELUITA VASTAAMAAN YKSILÖIDEN TARPEITA

Työllisyyspalvelut siirtyivät vuonna 2025 kuntien järjestettäväksi, mutta valtio sääntelee edelleen työttömien palveluprosessia yksityiskohtaisesti. Uudistuksen onnistuminen tulee varmistaa turvaamalla riittävät resurssit työllisyyspalveluihin ja edistämällä niiden järkevämpää kohdentamista. Kunnille on annettava lisää vapautta järjestää palvelut tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työttömien palveluprosessiin liittyvästä yksityiskohtaisesta sääntelystä, kuten työhakemustehtailusta, tulee luopua, ja resurssit kohdistaa aidosti yksilöiden tarpeita vastaaviin palveluihin.

Työttömyysturvabyrokratiaa pitää keventää luopumalla karensseista sekä opiskeluun ja pienimuotoisen yrittäjyyteen liittyvistä rajoituksista, joilla on ainoastaan passivoiva vaikutus. Työllisyysmäärärahojen leikkaaminen massatyöttömyyden keskellä on vastuu- tonta politiikkaa, ja siksi rahoitukseen tehty leikkaukset tulisi perua.

Kuntatasolla on huolehdittava työllisyys- palveluiden sujuvasta yhteistyöstä sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutuksen järjestäjien, Kelan ja työttömyyskassojen kanssa siten, että ihmisten pompottelun sijasta pyritään mahdollisimman laajasti yhden luukun malliin.

9

OSATYÖKYKYISILLE JA VAMMAISILLE OIKEUS PALKKATYÖHÖN

Osa-aikatyö on Suomessa edelleen muita Pohjoismaita harvinaisempaa ja työelämässä vallitsee joko-tai-ajattelu. Vammaisten työllisyysaste on Suomessa Pohjoismaiden matalinta tasoa ja vammaisten oikeus työhön toteutuu heikosti. Samalla kun vastentahtoista osa-aikatyötä on kitkettävä, on myös tunnistettava se, että kaikille kokoaikainen työ ei ole mahdollista. Siksi suojaosat on palautettava ja myös työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovittamista työtulojen kanssa helpotettava.

Osatyökykyisille ja vammaisille on tarjottava yksilöllistä tukea työllistymisen

edistämiseksi ja palkkatuen käyttöä on lisättävä niin yrityksissä, julkisella kuin kolmannella sektorilla. Oikeistohallitus on lakkauttanut osatyökykyisiä ja vammaisia työllistävän Työkanava Oy:n ilman minkäänlaisia korvaavia toimia. Työkanavalle varatut resurssit tulisi käyttää esimerkiksi Ruotsin Samhall AB:n mallin mukaisesti palkkasuhteisen työn tarjoamiseksi osatyökykyisille ja vammaisille.

Suomessa tulisi selvittää myös Saksan mallisen kiintiölain käyttöönottoa, jonka mukaan yli 20 hengen yrityksissä vähintään viisi prosenttia työntekijöistä tulee olla osatyökykyisiä.

10 EDISTETÄÄN TYÖPERÄISTÄ MAAHANMUUTTOA JA KOTOUTUMISTA

Suomi tarvitsee erityisesti pidemmällä aikavälillä maahanmuuttoa, sillä työikäisen väestön suhde yli 65-vuotiaisiin on Pohjoismaiden alhaisin ja laskee edelleen. Laskevan syntyvyyden ohella tämä johtuu maahanmuuton vähäisestä määrästä verrattuna muihin Pohjoismaihin. Sen sijaan, että Orpon hallitus jatkaisi edellisen hallituksen aloittamaa työtä työperäisen maahanmuuton sujuvoittamiseksi, se pyrkii karkottamaan ulkomaalaiset työntekijät ulos Suomesta.

Suomen ulkomaalaislaki tulisi uudistaa ihmisoikeusperustaisesti. Maahanmuuttoviraston toiminnan valvontaa on tehostettava, ja toiminnan läpinäkyvyttä on lisättävä. Perheen yhdistämisen esteitä on purettava niin työperäisen kuin humanitaarisen maahanmuuton osalta. Turvapaikanhakijoille on luotava mahdollisuustehdätoimitä mahdollisimman pian maahan saapumisen jälkeen. Työperäisten oleskelulupien käsittelyä on edelleen sujuvoitettava, jotta oleskeluluvat saadaan käsiteltyä korkeintaan kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä.

Kotoutumiskoulutus tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, ja kotoutumiskoulutuksen kilpailuttaminen on lopetettava laatuongelmien ratkaisemiseksi ja pitkäkestoisen kehitystyön mahdollistamiseksi.

Suomeen tulee luoda yleinen, kaikille maahan muuttaneille suunnattu maksuton ja eri osaamistasoja huomioiva suomen kielen koulutus yhteistyössä vapaan sivistystyön, kuten työväenopistojen sekä ammatillisten oppilaitosten kanssa.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolella suoritettujen tutkintojen hyväksi lukemista ja tunnistamista on lisättävä, minkä lisäksi on luotava selkeät osaamisen täydentämisen koulutuskokonaisuudet yhdessä korkeakoulujen kanssa.

Maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä tulee edistää kaikin tavoin. Syrjintään työmarkkinoilla täytyy puuttua laajentamalla anonyymia työnhaun käytäntöä sekä kouluttamalla esihenkilöitä ja luottamushenkilöitä tunnistamaan rasistiset ja muut syrjivät käytännöt ja puuttumaan niihin. Työhaastatteluun pitää päästä myös maahanmuuttajataustaisella nimellä.

Ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö ja kahden kerroksen työmarkkinat ovat Suomeen sitkeästi pesiytynyt ongelma, jota oikeistohallitus pahentaa entisestään erityisesti paikallisen sopimisen epätasapainoisella laajentamisella. Työmarkkinarikollisuus on saatava kuriin kriminalisoimalla alipalkkaus, laajentamalla veronumeron käyttöä, tehostamalla työsuojeluvalvontaa ja antamalla ammattiliitoille kanneoikeus.